

NIELS HOLM

Niels Holm blev født i 1873. Han fortæller her om dagligdagen på fødegården, egne og broderens gøremål og oplevelser og om de voksnes liv med arbejde, økonomi, politik og meget andet. Det meste uden tvivl selvoplevet suppleret med andres beretninger, dengang og senere. Læs her erindringer i sin fulde længde.

Erindringer er skrevet af Niels Holm selv og indsendt af Ormslev-Kolt Lokalhistoriske Arkiv.

INTRODUKTION:

En skildring fra Ormslev-egnen. Det skrevne materiale er udført af tidligere lærer Niels Holm, der var ansat ved Råsted Østre Skole i en årrække. Han døde engang i 1930'erne. Dette er erindringer om hans slægt og hjemegn, Ormslev-Harlev-egnen. Det skrevne er fundet i 1985 i en affaldscontainer ved Borbjerg Plejehjem, hvor en beboer, tidligere lærer Peder Pedersen, var ved at "rydde op". Peder Pedersen har tidligere været elev ved Niels Holm.

Niels Holm: Fra 1873 – cirka 1935 ejede han en gård på cirka 100 tønder land i Gjellerup ved Aarhus. Men det gik ned ad bakke med ham. Han solgte gården og tilbragte sine sidste år i Åbo.

Rasmus Holm var rimeligvis en bror til Niels Holm. Han boede i den tredje nu nedlagte Harlevholm-gård, var gift med en enke og havde ingen børn. Han døde cirka 1855. Denne tredje Harlevholm-gård skal have haft 60 tønder land og lå lidt vest for nuværende (1918) statshusmand Magnus Nielsens ejendom. Marken hører nu til Ludvigsholm. Ludvigsholm er en del af det gamle Harlevholm, der i det 16. århundrede ejedes af grevinde Genete Cragenfeldt (1557), bekendt under navnet "den skotske kvinde på Tjele". Hun udstykkede gården og ligger begravet i Harlev kirke.

Af Niels Holms sønner boede Anders Nielsen Holm og Niels Nielsen Holm i Åbo. To sønner blev vognmænd i Aarhus, og en søn havde en gård på cirka 100 tønder land i Stilling. (Nu Winthers gård).

Anders Nielsen Holm (1784-1832) var meget virksom. (Årstallene i parentes angiver ejerperiode af familiebruget). Han gik i dagleje hos Niels Johansen, Harlevholm. Han købte i 1812 og 1814 tre huse med jord samt tre markparceller, og af disse ejendomme blev der en lille gård, hvis bygninger lå indeklemmt i Åbo by, og hvis marker var langt fra byen. Markerne benævnes for tiden øvre mark og nedre mark.

Såvel Anders Nielsen Holm som Niels Nielsen Holm drev købmandsforretning. Et pund smør kostede dengang 12 skilling i indkøb. Men da tyskerne i 1848 kom hertil, lukkede Niels Nielsen Holm forretningen og tog sine penge.

I 1832 solgte Anders Nielsen Holm sin ejendom i Åbo til broderen Niels Nielsen Holm og købte en ejendom i Skibby.

Niels Nielsen Holm (1832-67) frikøbte ejendommen for konge-, korn- og kvægtiende af Møller og Holm på Constantinsborg. Og i 1861, og de følgende år, flyttede han gården ud fra byen. Bygningerne i byen på matrikel 9b solgte han.

I Ormslev kirkebog står følgende:

Ungkarl Niels Nielsen, Åbo, søn af Niels Pedersen i Gjellerup, 33 år og pigen Karen Sørenns datter, gårdmand Mikkell Hansens stedatter i Åbo, 23 år. Viet 24.

januar 1834.

Folketælling i Åbo 1834 i et boelsted:

Niels Nielsen, 34 år, gift, boelsmand Karen Sørens datter, 24 år, gift, hans kone Else Christens datter, 5 år, konens uægte barn Jens Hansen, 35 år, gift, indsidder og daglejer Karen Rasmusdatter, 34 år, gift, hans kone

Folketælling i Åbo 1845 i et boelsted:

Niels Nielsen Holm, 46 år, gift, Aarhus, boelsmand Karen Sørens datter, 35 år, gift, Ormslev, hans kone Hans Nielsen Holm, 5 år, ugift, Åbo, deres børn Søren Nielsen Holm, 2 år, do Margrethe Nielsen Holm, 1 år, do

Folketælling i Åbo 1860 i en gård:

Niels Nielsen, 61 år, enkemand, Aarhus, gnid. husfader Margrethe Nielsen, 16 år, ugift, i sognet, hans barn Hans Nielsen, 21 år, ugift, do.

Den 30. maj 1867 solgte Niels Nielsen Holm gården til sønnen Hans Nielsen Holm mod overtagelse af gæld og obligation på 500 Rdl til hver af søskende Søren og Margrethe Nielsen Holm, hvoraf renterne skulle tilfalde faderen, ligesom der blev lavet specificeret aftægtskontrakt til denne.

Niels Nielsen Holm døde den 29. september 1870.

Hans Nielsen Holm (1867 – 1907) byggede nyt stuehus i 1871, og avlsbygningerne udvidedes også løbende.

Fortælleren lærer Niels Holm blev født den 26. oktober 1873.

Folketælling i Åbo 1880 i en gård:

Hans Nielsen Holm, 40 år, gift, Ormslev, husfader, gårdejer

Marie Pedersen, 32 år, gift, Tiset sg., hans hustru

Niels Holm, 6 år, deres barn

Peder Hansen Holm, 4 år, do

Marie Hansen Holm, 1 år, do

Karoline Jensine Sørensen, 12 år, Kolt sg, tjenestepige

PRÆSTEEMBEDET

Omkring år 1874 blev Ormslev-Kolt præsteembede ledigt. Den afgåede præsts søn, Tejlmann, havde været kapellan hos faderen og havde vundet sig mange venner, som rejste til ministeren for om muligt at få ham til sognepræst. Da

dette ikke kunne lade sig gøre, blev det prøvet at få pastoratet delt i to, så at Tejlmann kunne blive præst i Ormslev, det mindste af sognene. Imidlertid kaldedes Iver de Hemmer Gudme til sognepræst i Ormslev-Kolt.

Der dannedes da en valgmenighed med Tejlmann som præst, og en kirke med præstegård byggedes i Bering. Fra en vid omegn kom folk kørende for at overvære gudstjenesten i Bering. Niels Holm har tit set på den lange vognrække, der drog ad vejen fra Harlev forbi Knuden og efter Edslev og Bering. Tejlmann prædikede også i mange år i Aarhus valgmenighedskirke, indtil man der fik egen præst. Sognepræst Hemmer Gudme sluttede sig til Indre Mission. Han blev senere provst. Han var en fremragende og dygtig taler. Han holdt ofte vækkende prædikener, men nåede aldrig at samle nogen særlig stor menighed om sig.

Provst Gudme havde mange børn, hvis uddannelse kostede ikke så lidt. Provstens gæld steg derfor til 16.000 kroner. Fader havde blandt andet ydet ham et lån på 50 kroner. Men så fik en sagfører det hverv i løbet af otte år at få gælden betalt. I den tid modtog sagføreren præstetienden og besørgede afdragene betalt. Præsteembedet var et af de bedste i landet. Derfor kunne der nok afdrages 2.000 kroner årlig på gælden.

Der kom lægprædikanter til sognet, og der holdtes en del møder i hjemmene og i skolerne i Kattrup og Ormslev. Vor nabo R. Enevoldsens børn undervistes i hjemmet af huslærer eller lærerinde. Omkring ved 1880 havde R.E. en huslærer Vissing, der forberedte sig til første del af skolelærereksamen. Han var uden resultat til eksamen i Aarhus. Siden fik han et lille lærerembede i Vestjylland.

FØRSTE SKOLEDAG OG MØDE MED LÆRER KLINGE

Niels Holm begyndte at gå i skole 1. maj 1881. Han ville ikke i skole, men blev af en skolepige fulgt til skolen. Ved ankomsten var der ingen børn mødt. Der var pænt derinde. Gulvet var bestrøet med sand, og man gik med træsko derinde. Omsider kom der børn og til sidst læreren. Niels hørte på morgenandagten og religionsundervisningen. Han forstod intet deraf, men fandt det hele tiltalende, og da han kom hjem til middag, kunne han med glæde foretage skoleturen selv. Da han havde gået i skole en måneds tid, fik han en morgen den besked,

at læreren var syg. Under hjemturen mødte han Hans til Snedkerens, der i glæde over at slippe for at gå længere, forærede ham en stump griffel på 1 1/2 tommes længde. Griffelstumpen modtoges med tak. Lærer Klinge var dengang 33 år. Han var født i 1848 i Høgsbro ved Ribe og dimitteret 1868 fra Skaarup Seminarium (ved Svendborg) med "meget duelig", 168 points. Han kom til Åbo 1875. Han var særlig dygtig til at katekisere. Hovedregning var hans specialitet. Og han fik det vidnesbyrd af beboerne, at han i særlig grad havde evne til at omgås de mindre børn.

SKOLEN

Der var jordlod til skolen, og Klinge var en særdeles dygtig landmand. Skulle et eller andet arbejde udføres ude, forlod han undertiden skolen. Men børnene passede deres arbejde, ganske som om læreren var inde. De små kunne udmærket stave et ord hver skiftevis eller hver læse til et tegn skiftevis. Imens var et andet hold beskæftiget med regning eller skrivning. Lærer Klinge gik i skolen med træsko beslået med træklamper (ikke ringe). Hans børn gik ude med "stonthoser", det vil sige strømper uden fodsåler.

Skolegården havde bygninger på tre sider, og på den fjerde side (mod nord) fandtes et cirka otte alen bredt læbælte. Det var en yndet leg at fanges. Morsomt var det også at sidde på række bag ved hinanden i skråstangen. Enkelte modige ville gerne helt op i "galgen".

Ormslev skole og lærerbolig, 1925, Ormslev Kolt Lokalhistorisk Samling

Yngste klasse havde eksamen om efteråret, og ældste klasse havde eksamen om foråret. En del forældre mødte op til eksamen. Skolekommissionen bestod af to mænd foruden provsten. Alle tre sad hver med en liste og gav hvert barn karakter i læsning, skønskrivning, retskrivning og regning. De to læge medlemmer udtrykte karaktererne i tal (6-514-5-414-4-og så videre). Provsten skrev ug, ug-, mg+, mg, og så videre. Karaktererne indførtes senere af læreren i

en eksamensprotokol. Der foretoges ikke omflytning af børnene i henhold til eksamensresultaterne. I religion, historie og geografi svarede der i kor. Dog prøvedes i religion fire-fem børn ad gangen. Retskrivning omfattede kun diktat, og tavleregning prøvedes ikke.

Skolebordene var cirka fem alenlange. Senere anskaffedes tomandsborde, gulvet ferniseredes, og der indførtes skiftesko. Om vinteren legede pigerne sanglege i skolestuen. Ituslåede ruderbetaltes af børnene. Katederet benævntes "tronen2", lærerens hustru kaldtes "madamen". Undertiden spilledes knap. Samtlige deltagere trillede hver en knap mod væggen. Den, hvis knap kom nærmest væggen, rystede knapperne og vandt de knapper, der kom til at ligge rigtigt. Dernæst rystede den, hvis knap lå næst-nærmest ved væggen. Der blev som regel ingen til de sidste. Var der sne, gik legen rundt om skolen.

I nærheden af skolen, lå en mose, hvor der kunne glides på is. Sjældnere gled børnene på den noget længere borte liggende Gammelsø. Det var ikke almindeligt med skøjter. Derimod havde enkelte af børnene en pigkæpslæde.

Klinge var foregangsmand på landbrugets område. Han holdt stor besætning og byggede for egen regning svinestier. Ajlebeholder muredes. Ajlen hældtes i en tønne, der lå på en tohjulet vogn, som blev trukket af skoledrenge. Fremme ved ageren tog Klinge proppen af tøndens, så ajlen kunne løbe ud i en rende med huller, mens vognen blev trukket frem over ageren. Belønningen til drengene kunne være en ny griffel til hver.

Hvert år til jul plejede børnene at give læreren en julegave. Børnene gav hver en 25 øre, og for pengene købtes en erindring. Et år var det et dannebrogflag, et andet år et sukkerstel og så videre. Så samledes børnene en af juledagene, som regel 4. juledag, i skolestuen. En billig spillemand spillede lidt på violin eller harmonika. Og børnene dansede dertil. Ved spisetid fik alle børnene aftensmad. Der dækkedes bord i skolestuen. På bordet sattes brød, grisesylte, smør og så videre. Når juletræet var tændt, uddeltes en pose til hvert barn. I posen fandtes pebernødder, et par rosiner, et par stykker brystsukker og lignende. Der blev sunget julesalmer og undertiden læste Klinge en julehistorie. Ved sengetid gik børnene hjem glade og velfornøjede med dagen. En del forældre mødte til

juletræet. Undertiden var de inde i lejligheden hos læreren. Da andelsmejeriet senere oprettedes, passerede det i det mindste én vinter, at børnene fik varm mælk om middagen til deres mellemmad. Om Klinge selv betalte mælken, vides ikke.

Vistnok i året 1885 kom biskop Joh. Clausen på Visitats. Visitatsen afholdtes i Ormslev skole, da den lå nærmest Aarhus. Lærer katekiserede om Guds Forsyn. Siden prøvede biskoppen, om børnene kunne det lange skriftsted: Kristus Jesus, da han var i Guds skikkelse og så videre Dansk var biskoppens kæphest, og han ville gerne lede børnene på vildspor. Under overhøringen i dansk sagde han til en dreng: "Siger du hønen ligger æg eller lægger æg?". Drengen svarede: "A sejer hønm gjø' æg". Biskoppen spurgte: "Siger du, jeg ligger kartofler, eller jeg lægger kartofler?". Drengen svarede: "A sejer, a sætter kartofler!". Biskoppen spurgte så: "Siger du, jeg lægger til ilden eller jeg ligger til ilden?". Drengen svarede: "A sejer, a gjø' ild o! – Biskoppen var en repræsentativ skikkelse, og dagen efter visitatsen sagde lærer Bertelsens lille søn: "A vil wæ bips!".

BRØDRENE

Engang var Niels og Peder Holm til større selskab i Edslev Mølle. Denne dag er blevet stående i erindringen som en eventyrdag. Møllens have på skråningen ned til åen var dejlig, og der foretoges en eventyrlig kanetur forbi Pinds Mølle og Bodil Mølle. Hestene havde bjælder på, og turen foregik i trav. Møllerens søn Magnus foreviste de besøgende drenge, og han læste noget mystisk noget i Schmidts Fysik om trissen, vinden, skrånplanet, kilen og skiven. Nævnte Magnus gik i Skanderborg Realskole, men dumpede til Præliminæreksamen.

Niels Holm var engang på vej til familien i Ingerslev. Jernbanetoget løber ved Enslev i en ret dyb udgravning, og over denne fører to broer med nogle hundrede alens mellemrum. Da han kom til den ene bro, kom toget farende med retning mod ham ved den anden. I løbet af få sekunder var toget nået hen under ham for i den vældige fart at køre videre mod Hørning station. Banen har under nævnte broer stærkt fald nedefter. Aldrig glemmes det medtagne indtryk af et togs hurtighed.

Niels og Peter var i skoletiden med til danseskole, der holdtes i Åbo i en stue, som tidligere havde været skolestue for Åbo Friskole. Der dansedes 16 aftener.

Betalingen var 3 ½ kroner fra hver. De sidste otte aftener var der violinspil til øvelserne. Niels dansede med megen flid, men opnåede ikke at blive nogen mester i kunsten.

Når der skulle sys tøj til drengene, sendtes der bud efter skrædder Lyngby fra Tåstrup. Han tog mål og begyndte af klippe i tøjet, som bestod af vadmel fra Stampes fabrik i Aarhus. Under syningen sad han i "folkestuen", det vil sige den stue, som alle opholdt sig i til daglig. Han fik kost og logi så længe han var i hjemmet. I drengetøjet syede han dejlige gule knapper. Snakketøjet havde han i orden, og drengene kunne få ham til at bruge munden. Niels gik en dag frem og tilbage på træbænken ved vinduet og sagde til skrædderen: "A vil ha' mange penge, når a bliver stor". Niels havde en tiøreskniv. Den byttede han med skrædderens ur, men så forklarede skrædderen, at nu kunne Niels ikke skære i pinde mere, og så gik handelen tilbage.

Siden blev Rasmus Jensen vor skrædder. Han var lille og pukkelrygget. For 100 kroner fik han kost og logi hos vor nabo, Karl Rasmussen. Han havde en mængde bøger og andet læsestof, f.eks. mange årgange af "Husvennen". Han efterlod sig en del penge, som han ved sin død testamenterede til sognets fattige. Desværre brugte herredsfuldmægtig Secher pengene (sammen med mange andres penge). Derefter skød fuldmægtigen sig.

Af detailhandlere fandtes en i Åbo, tre i Ormslev, tre i Edslev, en i Harlev og en i Tåstrup. Hos disse ni handlede vi skiftevis lidt. Ved at hente en seddel hos lærer Klinge kunne man købe kolonialvarer meget billigt hos Andreas Sørensen i Aarhus. Og Klinge fik vel endda lidt rabat på varer ifølge sedlen.

KRISTENDOMMEN

Provst Gudme havde i fastetiden gudstjeneste skiftevis i Ormslev og Kolt kirke. Skolebørnene samledes da i kirken. Efter prædiken trådte børnene ud på kirkegulvet. Der læstes et stykke af lidelseshistorien, og provsten katekiserede med børnene om det læste. Da jeg var lidt over 13 år, begyndte jeg at gå til præst. Det var meningen, at jeg skulle gå en vinter og en sommer. Den første mødedag skrev præsten vore navne og fødselsdage. Han var morsom og ikke uden vittigheder. De konfirmander, der var født uden for pastoratet, skulle

skaffe dåbsattest. Næste mødedag begyndte undervisningen. Under katekisationen svarede i kor. Der var liv og klarhed ved behandlingen af stoffet, men blev provsten ivrig, kunne han udbryde: "Er I da helt uvidende?".

Der var 49 konfirmander. Mødetiden var klokken ti. Vi samledes i et mindre værelse ved køkkenindgangen. Blev ventetiden for lang, kunne der opstå nogen uro med skubben og højrøstet tale. Men når klokken ramte ti, kom der en pige og kaldte på os. Vi gik da ud i en gang og gennem køkkenet og den store gang ind i spisestuen, hvor vi sad på bænke. Vi havde en salme for hver gang, og enhver af os læste et vers. Vi skulle selv vide, hvorledes det forlangte vers begyndte. Engang kunne en pige ikke huske det første af verset. Provsten så på hende og udbrød gentagne gange: "Kil på!". Vi morede os derover. Provsten var skrækindgydende.

Ormslev Kirke, 1920, Ormslev Kolt Lokalhistorisk Samling.

Lærebogen og bibelhistorien blev gennemgået i store træk. Læsetiden varede cirka 1 ½ time iberegnet tiden til andagt og salmesang. Når vi skulle hjem, stillede præsten sig i gangen og fremtog vort tøj. Han beskrev tøjet, hvorefter ejermanen meldte sig. Provsten sagde f.eks.: "En rød hue, en kasket, et fint halstørklæde" og så videre, indtil alle havde fået deres sager. På hjemvejen var vi undertiden inde hos en gammel kone, der havde hvedebrød i dragkisteskuffen. De, der havde penge, kunne her gøre en handel. Konfirmanderne fik påmindelse om at gå i kirke hver søndag. En del af dem gik derfor jævnligt i kirke.

ORMSLEV HØJSKOLE

Det kneb for Ormslev Højskole at få elever nok. Derfor optoges nogle skoledrenge som elever mod halv betaling, det vil sige fire kroner pr. måned. Jeg var elev på Ormslev Højskole fra 1. januar 1887 til 31. marts. Udgiften dertil beløb sig altså til 12 kr. Det var lærer og kirkesanger Bertelsen i Ormslev, som havde bygget beboelseshus og udhus til sin ejendomsjord. I udhuset havde han indrettet en skolestue. Havde højskolen møde, hvad undertiden var tilfældet en gang om ugen, kunne der lukkes op til en sal ved siden af skolestuen. Tre drenge foruden mig var elever på højskolen. Fader købte for fire kroner et tegnebestik til brug der. Om formiddagen underviste Bertelsen, og om eftermiddagen havde vi hjælpelærer Christensen. Disse to lærere passede også børneskolen. De underviste altså daglig $\frac{1}{2}$ dag i højskolen og $\frac{1}{2}$ dag i børneskolen hver. Ved de torsdagsmøder, som højskolen afholdt i det mindste en vinter, medvirkede også lærer Klinge. Han talte mange timer blandt andet om Saul. Bertelsen fortalte danmarkshistorie forfra og til valdemarerne. Desuden havde han skønskrivning, boglæsning og gødningslære. Han dikterede meget angående gødning for os. Her hørte jeg for første gang ordet ammoniak. Christensen havde geografi om Danmark, geometrisk tegning, landmåler-tegning, verdenshistorie, fysik og regning. Når han havde forklaret en del om de geometriske tegninger, skete det undertiden, at han læste i en mindre verdenshistorie, mens vi tegnede. Når vi så havde tegnet, fortalte han lidt om oldtidens verdenshistorie. I slutningen af vinteren læste både Christensen og Bertelsen en del for os. Adskillige eftermiddage brugtes til opmåling af marker. Når opmålingen af marken var foretaget, tegnede vi kort og foretog arealberegning.

Højskolen foretog en udflugt til Aarhus. Vi så blandt andet museet. Lærer Christensen var med. Til minde om udflugten haves et billede af højskoleeleverne. Lærer Christensen blev kort efter lærer i Voel og antog senere navnet Danstrup.

Som nævnt havde lærer Bertelsen købt jord. Ved folketælling 1890 blev han betegnet som husmand og lærer. Han lejede desuden en halv snes tønder land. Kostalden var indrettet i en kælder under udhuset. Nedgangen til kælderen var

derfor et skråplan. Om kreaturerne havde vanskelighed ved at gå op og ned ad dette skråplan vides ikke.

Ormslev Højskole underviste en del vintre. Den havde i de bedste år op mod en snes elever. Omsider måtte skolen lukkes på grund af mangel på tilslutning.

KONFIRMATIONEN

Det var meningen, at jeg skulle have gået til præst i sommeren 1887, men så fik jeg at vide, at Peder Hansen fra Åbo først skulle afslutte sin konfirmationsforberedelse i den efterfølgende vinter.

Så havde jeg ingen ro, inden jeg af far fik lov til det samme. Jeg gik så til præst to vintre, men ikke om sommeren. I vinteren 87-88 søgte jeg Åbo skole. Klinge gav mig nogle af ham selv skrevne hæfter med stereometri at læse i. Hen på vinteren læste han fysik med mig ved benyttelse af Holtens fysik.

Jeg blev konfirmeret i Kolt kirke i april 1888. Dengang var det ikke almindeligt med konfirmationsgaver. Jeg modtog ingen. Men morbrødrene fra Ingerslev med familie samt nogle naboer kom om eftermiddagen til os. Læreren og hans kone var også indbudt. Vi spiste da suppe og steg. I anledning af konfirmationen havde vi kogekone til at forestå madlavningen. Nogle dage efter havde vi bal for indbudte unge. Der dansedes i storstuen. Spisningen foregik i dagligstuen.

Kolt Kirke, 1910, Ormslev Kolt Lokalhistorisk Samling

To spillemænd sørgede for musikken. Der blev givet spillemandspenge, syv kroner fra hver. Fader måtte betale noget, da de indbudtes bidrag ikke slog til.

Det var eneste gang, fader holdt bal. Jeg var til bal enkelte gange i gårdene i Åbo, inden jeg kom til at læse.

I Ormslev-Kolt kommune forefandttes en sognebogsamling, delt i fire rækker bøger med en række i hver af kommunens skoler (Kattrup, Åbo, Ormslev og Stautrup). Bøgerne blev en gang årligt flyttet til en anden skole. En af bogsamlingens betydeligste indtægter hidrørte fra et legat på 2000 kroner, stiftet af generalkonsul Pontoppidan, Hamborg, som ejede Constantinsborg. Det årlige kontingent til bogsamlingen var en krone for gårdmænd og 50 øre for tyende.

NYT KAPITEL

Den 1. november 1888 begyndte jeg på Skanderborg Realskole. Jeg kørte med toget mellem Hørning og Skanderborg for 10 øre per dag. Jeg gik i træsko til og fra Hørning station, fire kilometer hver vej. Træskoene blev sat ind til maler Petersen, mens jeg var i skole. Jeg købte en del brugte bøger af Johannes Petersen (den senere så bekendte professor Hjelmlev), der lige havde taget præliminæreksamen med udmærkelse. Jeg havde i forvejen fået en liste over de bøger, der skulle bruges, og var ganske forbløffet, da jeg så de mange lærebøger i tysk, engelsk, matematik, fysik og så videre. Jeg havde ikke anet, at der var sådanne bøger til. I toget mødte jeg nogle af mine fremtidige kammerater, og i Stilling kom der flere til, og vi fulgtes ad fra Skanderborg station til Realskolen.

Indtil 1888 kunne nogle af karaktererne fra præliminæreksamen overføres til skolelærereksamen, hvorefter denne kunne afsluttes på et år. Det kunne man altså ikke længere. Ifølge optagelsesbetingelserne til Skaarup Seminarium manglede jeg attest på at have deltaget "flittigt og stadigt" i undervisningen i en skole. Jeg fik derefter relevant undervisning af lærer Klinge, der selv var dimitteret fra Skaarup, og underviste også i Åbo skoles 2. klasse. I sommeren 1890 sendte jeg en ansøgning til Seminariet med følgende udtalelser som bilag:

"Niels Holm har fra september i fjor til dato – og fortsætter til sommerferien – forberedt sig hos mig til optagelse på et seminarium, idet han foruden at modtage undervisning har undervist i min skole dels som medhjælper og dels

på egen hånd. Han er et særdeles bravt, flittigt og begavet menneske og har meget godt greb på at undervise, hvorfor jeg i enhver henseende kan anbefale ham på det bedste.”

Åbo skole, den 27. juni 1890 E. A. Klinge, lærer.

“At Niels Holm har søgt Åbo skole for der i det nu snart forløbne skoleår at forberede sig til i sin tid at tage Seminaristeksamen, bekræftes. Som skoledreng og konfirmand var han flink.”

Ormslev præstegård, den 27. juni 1890 I. de Hemmer Gudme, sognepræst

Sammen med de befalede papirer sendte lærer Klinge en skrivelse med, hvori han erklærede, at i historie havde jeg læst mere, end der forlangtes. Derimod var jeg ikke ret dygtig til botanik. Jeg var selv ganske godt fornøjet med min botaniske viden, men Klinge havde fået hjælpelærer N.P. Nielsen fra Ormslev til i juni og juli at ledsage mig en gang ugentlig omkring ved grøfter og gærder for at vise mig planter. Der blev også købt en violin, men Klinge mente ikke, at jeg ville drive det ret vidt i violinspil.

SLUTTELIGE NOTITS

Lærer Klinge fulgte med Niels Holm til optagelsesprøve, som endte positivt. Niels Holm sluttede sine erindringer med at fortælle om prøvens forløb og alle de nye indtryk, samt om årene på seminariet.

Det fremgår af erindringerne, at der har været friskole i Åbo. Ved folketælling i 1880 blev der i et hus registreret en Ole Nissen Bertelsen, 45 år, friskolelærer, samt en husbestyrerinde. Måske drev han friskole i Åbo før han etablerede sig i Edslev. Det fremgår også, at der var “højskole” i Ormslev i 1880’erne. Derimod nævner Niels Holm intet om Ormslev Børnehjem, der blev etableret i byen i 1881-85, hvorefter den blev flyttet til Lemming, men bevarede navnet.

Niels Danstrup Kristensen: Vi har søgt oplysninger om ovennævnte og opdagede, at Voel sogn var underlagt Tvilum sogn i Gjern herred, Skanderborg amt. Folketælling 1890 her gav i et hus:

N. D. Kristensen, 33 år, Viborg amt, lærer Ane Tomine Andersen, 33 år, Viborg amt Ane Elenora Kristensen, 5 år, Ormslev sogn, barn Anders Jensen Kristensen,

4 år, Ormslev, barn Karen Kristine Kristensen, 1 år, Tvilum sogn, barn Matilde Kristensen Overgaard, 16 år, Viborg amt, tyende

Det fremgår heraf, at de 2 ældste børn er født i Ormslev. Vi søgte disse i kirkebogen og fandt:

Ane Eleonore Danstrup, født 20. maj 1884, forældre lærer Niels Danstrup Kristensen og hustru Ane Thomine Andersen, 28 år.

Kristjan Danstrup, født 29. april 1885, samme forældre, hun 29 år.

Anders Jensen Christensen, født 21. maj 1887, samme forældre, hun 31 år
(Bemærk navnet)

Vi har søgt efter en forklaring på Kristjan Danstrups "forsvinden", men han er ikke registreret død i Ormslev eller Tvilum i perioden mellem fødsel og folketælling per 1.2.1890. Vi kan dog konstatere, at lærer Danstrup var i Ormslev i årene 1884, 85, 86 og 87, muligvis også i noget af 1888.

"Botanikeren" N.P. Nielsen var hjælpelærer i Ormslev i juni-juli 1890, men ikke ved folketællingen 1890.